

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์

To study the factors affecting the leadership of the Municipal Executives in
Buriram Province

พระวิศิษฐกุล สิริปณฺญ (สุदारักษ์) Phra Wisitthakul Siripanyo (Sudarak)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

chai_sudaruk@hotmail.com

Haripunchai Review 06/01/2023

Haripunchai Review 12/02/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 264 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 19 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเชิงและการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 9 รูปหรือคน เพื่อยืนยันหลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1) คุณลักษณะของผู้บริหาร ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสามารถทำงานร่วมกับทำนายภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 80.1 และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะของผู้บริหารพบว่า มีความสามารถในการควบคุมสามารถทำนายได้ร้อยละ 30.4 รองลงมาคือมีความเฉลียวฉลาด มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ตามลำดับ

2) อริยมรรคมีองค์ 8 ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ 7 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าอริยมรรคมีองค์ 8 สามารถทำงานร่วมกันทำนายภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 88.2 และเมื่อพิจารณาอริยมรรคมีองค์ 8 พบว่า สัมมาวาจา คือความพยายามชอบสามารถทำนายได้ร้อยละ 20.0 รองลงมาคือ สัมมาอาชีวะ คือ

การเลี้ยงชีพชอบ สัมมาสติคือ การระลึกชอบ สัมมาสมาธิคือ ความตั้งจิตมั่นชอบ สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ และมีสัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ ตามลำดับ

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำ, มรรคมงคล 8. ผู้นำเทศบาล.

Abstract

The purpose of this research was to study the factors affecting the leadership of municipal administrators in Buriram Province. Research is an integrated approach. The quantitative research used a questionnaire to collect data from 264 personnel of the municipality in Buriram Province. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation. Multiple regression analysis and qualitative research In-depth interviews of 19 participants or individuals were used, content-oriented data analysis and specific group discussions of 9 participants or individuals were used for confirmation after data synthesis.

The results showed that

1) Characteristics of Executives Affected the leadership of the municipal administrators in Buriram province in 4 aspects with a statistical significance of 0.01, indicating that the characteristics of the administrators could work with the prediction of the leadership of the municipal administrators in Buriram province by 80 percent. 1 and when considering the characteristics of executives, it was found that Ability to control and predict at 30.4 percent, followed by intelligence. responsible and have self-confidence, respectively.

2) The Noble Eightfold Path had a statistically significant effect on the leadership of municipal administrators in Buriram Province at the 0.01 level, indicating that the Noble Eightfold Path could work together to predict the leadership of municipal administrators in Buriram Province. Buriram province was 88.2 percent, and when considering the Noble Eightfold Path, found that right effort was able to predict 20.0%, followed by right occupation, right livelihood, right mindfulness, right

mindfulness, right meditation. Right concentration of mind, right view, right view, right intention, and right speech, respectively.

Key words: Factors Affecting Leadership, 8 fold path, municipal leaders.

บทนำ

คุณลักษณะของภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการนำพาหมู่ชนที่อยู่แนวหลังหรือผู้ได้บังคับบัญชาให้รอดพ้นจากภัยอันตรายหรือประสบสำเร็จได้ซึ่งแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำในทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในหลักฐานและ เอกสารหรือคัมภีร์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาทั้งหมดเราจะพบว่าพระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นอีก ศาสนาหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับแนวความคิดเรื่องภาวะผู้นำเอาไว้โดยเห็นว่าในสังคมทุกสังคมนั้น จะต้องมีการมีบุคคลที่เกิดมาเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือมาเป็นผู้ผู้นำผู้อื่นอยู่เสมออันมีรากฐานมาจากแนวทางในการสร้างสรรค์บุคลากรในองค์กรให้มีบุคลิกลักษณะของความเป็นผู้นำ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการซึ่งคาดหวังถึงผลที่สามารถนำมาใช้ในการจูงใจ ให้บุคคลอื่นประพฤติปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของตนที่ต้องการโดยพิจารณาถึงระดับขั้นความต้องการภายในและการปฏิสัมพันธ์ภายนอกของมนุษย์(พระเทพปริยัติเมธี. 2553: 34-35) ที่เป็นหลักปฏิบัติที่ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาการจัดทุกข์ ช่วยให้นุชนบรรลุความดีที่สูงขึ้นไป อย่างใดอย่างหนึ่ง การปฏิบัติที่ถูกต้องหรือปฏิบัติชอบต่อระบบแบบแผน ก็คือจะต้องกระทำด้วยความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของมัน ซึ่งเป็นการกระทำด้วยปัญญา หรือโดยมีสัมมาทิฐิ ดังนั้น การดำเนินตามมัชฌิมาปฏิปทาจึงเป็นการเดินที่ต้องอาศัยปัญญาเป็นหลักที่เรียกว่า อริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ สัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ สัมมาวายามะ คือ ความ พยายามชอบ สัมมาสติ คือ การระลึกรู้ชอบ สัมมาสมาธิ คือ ความตั้งจิตมั่นชอบ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2539)อันเป็นยอดแห่งธรรมทั้งปวงที่เปรียบเสมือนรอยเท้าแห่งสัตว์ทั้งหลายย่อมก้าวลงรอยแห่งเท้าช้างฉันทในอริยมรรคมีองค์ 8 ก็เช่นเดียวกัน แม้ว่าจะมีหลักธรรมอื่น ๆ ก็ย่อมสงเคราะห์รวมอยู่ในอริยมรรคฉันทนั้น เพราะฉะนั้น ภาวะผู้นำการบริหารย่อมต้องสร้างและพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้และสร้างแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับเป้าหมายทั้งเป้าหมายของตนเอง เป้าหมายองค์กร และเป้าหมายของสังคมประเทศอันได้ชื่อว่า ภาวะผู้นำที่สมบูรณ์แบบที่เพียบไปด้วยศาสตร์สมัยใหม่และพุทธศาสตร์อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทสังคมไทย

ดังนั้น ผู้วิจัยได้มีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีจำนวนมากถึง 63 แห่ง ประกอบด้วย 1) เทศบาลเมือง จำนวน 3 แห่ง 2) เทศบาลตำบล จำนวน 60 แห่ง(สำนักงานเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์. ออนไลน์) ที่มีนายกเทศมนตรี 63 ท่านคอยกำกับทิศทางและดูแลกิจการการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนไม่ต่ำกว่า 100.000 คน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เหมาะสมแก่อยู่อาศัยและสามารถเป็นกำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ โดยเน้นไปที่ประเด็นคำตอบว่า ภาวะผู้นำในปัจจุบันของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์อยู่ในระดับใด ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ มีปัจจัยใดบ้าง และรูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ ควรเป็นอย่างไร พร้อมกับนำหลักอริยมรรคมีองค์ 8 มาบูรณาการเข้ากับภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับภาระกิจที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์” เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางรูปแบบและวิธีดำเนินการวิจัย ดังมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.ประชากร ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 15 แห่ง จำนวน 1.350 คน (สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์,ออนไลน์)

2.กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 264 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane(Taro Yamane. 1973 : 125.) ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดให้แต่ละเทศบาลเป็นชั้นของการสุ่ม แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละเทศบาล

3.ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 19 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารเทศบาล จำนวน 5 คน 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 5 คน 3) กลุ่มตัวแทนประชาชน จำนวน 5 คน 4) กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน 5) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน

4. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูปหรือคน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญในงานวิจัยรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เครื่องมือการวิจัย

1.เชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง เทศบาลสังกัด รายได้ต่อเดือน เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 21 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักจริยธรรมองค์ 8 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 24 ข้อ ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 24 ข้อ และตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaires) ให้ผู้ตอบคำถามเลือกตอบได้อย่างเสรี แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 - 1.0 ทุกข้อคำถาม และค่าความเที่ยง (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.990

2.เชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยมีข้อคำถาม คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ด้านมีความ

เฉลี่ยฉลาด ด้านมีความพร้อม ด้านมีความเข้าใจในงาน ด้านมีความริเริ่มแลมุ่งมั่น ด้านมีความรับผิดชอบ และด้านมีความสามารถในการควบคุม ควรเป็นอย่างไร และ2) ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ประกอบด้วย ด้านสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ ด้านสัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ ด้านสัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ ด้านสัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ ด้านสัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ ด้านสัมมาวายามะ คือ ความพยายามชอบ ด้านสัมมาสติ คือ การระลึกชอบ ด้านสัมมาสมาธิ คือ ความตั้งจิตมั่นชอบ เป็นได้ อย่างไร ส่วนการสนทนากลุ่ม ได้กำหนดข้อคำถามเป็นอย่างเดียวกันเพื่อการประเมินและการตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาสู่การแก้ไข ปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.เชิงปริมาณ ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

2.เชิงคุณภาพ ได้แก่ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) เป็นการสรุปเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 19 รูปหรือคนและการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูปหรือคน นำมาเขียนสรุปเป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล พรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งสามารถนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 มีอายุ 41–50 ปี มีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 68.6 มีตำแหน่งพนักงานเทศบาล มีจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 มีรายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 ตามลำดับ

1) คุณลักษณะของผู้บริหาร ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสามารถทำงานร่วมกับ ทำนายภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 80.1 และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะ ของผู้บริหารพบว่า มีความสามารถในการควบคุมสามารถทำนายได้ร้อยละ 30.4 รองลงมาคือมีความ เฉลียวฉลาด สามารถทำนายได้ร้อยละ 27.9 มีความรับผิดชอบสามารถทำนายได้ร้อยละ 16.3 และมีความ เชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.5 ตามลำดับ

2) อริยมรรคมีองค์ 8 ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ 7 ด้าน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าอริยมรรคมีองค์ 8 สามารถทำงานร่วมกันทำนายภาวะผู้นำ ของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 88.2 และเมื่อพิจารณาอริยมรรคมีองค์ 8 พบว่า สัมมาวายามะ คือความพยายามชอบสามารถทำนายได้ร้อยละ 20.0 รองลงมาคือ สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ สามารถทำนายได้ร้อยละ 19.5 สัมมาสติคือ การระลึกชอบ สามารถทำนายได้ร้อยละ 13.7 สัมมาสมาธิคือ ความตั้งใจมั่นชอบ สามารถทำนายได้ร้อยละ 11.9 สัมมาทิฐิ คือ ความ เห็นชอบ สามารถทำนายได้ร้อยละ 11.4 สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบสามารถทำนายได้ร้อยละ 9.6 และมีสัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบสามารถทำนายได้ร้อยละ 8.4 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุป และอภิปรายผล ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า คุณลักษณะของ ผู้บริหาร ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 แสดงว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสามารถทำงานร่วมกันทำนายภาวะผู้นำของผู้บริหาร เทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 80.1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ (2557) พบว่า ผู้นำที่มีภาวะผู้นำควรพึงมีธรรมเหมือนกับบุคคลโดยทั่วไปเสียก่อนจากนั้นจึงเพิ่มเติมข้อธรรม อื่น ๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามกาลและเทศะ สำหรับภาครัฐเน้นที่การประพฤติ ปฏิบัติตนของข้าราชการ ภาคประชาสังคมเน้นเรื่องการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้มีอย่างแท้จริงส่วน มีความเฉลียวฉลาด สามารถ ทำนายได้ร้อยละ 27.9 กล่าวคือ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและ เป้าหมายขององค์กรชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดอนลาร์ เสนา (2560) พบว่า ผู้บริหาร องค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลกควรมีวิสัยทัศน์ด้านการบริหารประยุกต์หลักพุทธธรรม

เพื่อใช้ในการบริหารงาน หลักการโดยรวมของภาวะผู้นำ สำหรับมีความรับผิดชอบสามารถ ทำนายได้ร้อยละ 16.3 กล่าวคือ ความตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนและองค์กร ภายใต้ความรับผิดชอบในอำนาจและหน้าที่ มีความรอบคอบ มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด มีความตั้งใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชณี เคนสุโพธิ์ (2556) พบว่า มี 4 ด้านคือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านบุคลิกภาพ และ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรมคือยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในแง่ของศีลธรรม จริยธรรมนอกจากนี้มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิติวุฒิ หมั่นมี (2560) พบว่า ผู้นำจะต้องมีองค์ความรู้ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญ หรือความชำนาญ ด้านต่าง ๆ เช่น องค์ความรู้ทางด้านความเป็นผู้นำ องค์ความรู้ทางด้านการบริหาร และองค์ความรู้ทางด้านการบริหารตามหลักธรรมมาภิบาล

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยครั้งนี้ดังแผนภาพนี้

จากแผนภาพดังกล่าวสามารถอธิบายองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลใจจังหวัดบุรีรัมย์ได้ดังนี้

1.ด้านสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ ได้แก่ ฝึกการมองแบบตรงเป้าเข้าประเด็นตามหลักความจริง มองแบบเชื่อมโยง เข้าใจความเป็นจริงที่เกิดขึ้น พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบ

2.ด้านสัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ ได้แก่ ฝึกพัฒนาด้านความคิดละความอยาก รู้จักการให้ พัฒนาด้านจิตใจ รู้จักการให้อภัย มีน้ำใจเมตตา ดำเนินชีวิตอยู่บนความถูกต้อง และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ

3.ด้านสัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ ได้แก่ ฝึกพูดแต่เรื่องจริงและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร งดเว้นจากการพูดเท็จ และพูดส่อเสียด คำหยาบคาย ใช้วาจาที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ

4.ด้านสัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต มีความรับผิดชอบสูง ฝึกตนให้เป็นคนมีน้ำใจ หวังดี และรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ปฏิบัติตนไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ยึดติด และไม่ฟุ้งเฟ้อ สำหรับการดำเนินชีวิตด้วยหลักจริยธรรม คือ ศีล 5 ข้อ

5.ด้านสัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ ฝึกฝนความเพียร ประกอบสัมมาอาชีพ มกน้อยสันโดษ ไม่ปฏิบัติผิดหลักกฎหมาย และศีลธรรมอันดีงาม ใช้ชีวิตแบบพอเพียง เลี่ยงเว้นอบายมุข มีสุขกับทรัพย์ตน

6.ด้านสัมมาวายามะ คือความพยายามชอบ ได้แก่ เพียรระวังอกุศล ตัดตนให้พ้นจากโลภ โกรธ หลง ฝึกตนให้มีความอดทน ตื่นตัว รักหน้าที่ ตรงต่อเวลา ประเมินการทำงานของตนเองอยู่เนืองนิตย์

7.ด้านสัมมาสติ คือ การระลึกชอบ ได้แก่ ระลึกรู้ใช้อำนาจหน้าที่อย่างเที่ยงธรรมและเป็นธรรม บริหารงานโดยคำนึงถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและไม่ยึดติดในอำนาจ

8.ด้านสัมมาสมาธิ คือ ความตั้งจิตมั่นชอบ ได้แก่ เฝ้ารวังมลทินในใจ เจริญพรหมวิหารธรรมให้บริบูรณ์ ฝึกฝนและอบรมพัฒนาจิตใจตนเอง รักษาศีล ปฏิบัติธรรม ใช้ปัญญาในการพิจารณาสิ่งกระทบใจ ด้วยเหตุและผล

2.คุณลักษณะของผู้บริหาร ประกอบด้วย

1.มีความเฉลียวฉลาด ได้แก่ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายขององค์กรชัดเจน โดยมีกลยุทธ์การบริหารงานที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง มีการกระจายอำนาจหน้าที่ มอบหมายความรับผิดชอบอย่างชัดเจน สร้างความรักและความผูกพันใน

องค์กรและการทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถสื่อสารและอธิบายรายละเอียดของงานได้อย่างชัดเจน และมีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างทันที่

2.มีความพร้อม ได้แก่ มีการวางแผนและกำหนดวิธีการในการดำเนินการก่อนลงมือทำ โดยการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง และพิจารณาความเป็นไปได้ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานนั้น มีการกำหนดแนวทางในการแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหาต่างๆไว้อย่างชัดเจน วุฒิภาวะในทางปัญญา มีความรู้และประสบการณ์เดิมมาผสมผสาน มีความมั่นคงในทางอารมณ์ พร้อมในการปฏิบัติงาน กล้าคิดและกล้าตัดสินใจ และพร้อมเผชิญกับปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้น

3.มีความเข้าใจในงาน ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และสามารถถ่ายทอดหรือสื่อความหมายออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้เพื่อการนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง สามารถให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานได้ เข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาได้

4.มีความริเริ่มและมุ่งมั่น ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดวิธีการและกระบวนการทำงานแบบใหม่ๆ สร้างโอกาสใหม่ๆให้กับองค์กร มีทักษะในการทำงานและมีความมุ่งมั่นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ทำงานด้วยความรอบคอบ

5.มีความเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ ความมั่นใจในตนเอง ความซื่อสัตย์หรือมีคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน รับฟังและให้โอกาสผู้อื่นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคม

6.มีความรับผิดชอบ ได้แก่ ความตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนและองค์กรภายใต้ความรับผิดชอบในอำนาจและหน้าที่ มีความรอบคอบ มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด มีความตั้งใจในการทำงาน

7.มีความสามารถในการควบคุม ได้แก่ การมีวุฒิภาวะ และความสามารถในการดำเนินนโยบาย แผนงาน กระบวนการในการปฏิบัติงานภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน นำไปสู่การพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง“ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์” พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร ทั้ง 7 ประการ ได้แก่ เฉลียวฉลาด ความพร้อม ความเข้าใจในงาน ความคิดริเริ่มและมุ่งมั่น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ และการควบคุมส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และอริยมรรคมี

องค์ 8 ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ 7 ด้าน สัมมาสังกัปปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าอริยมรรคมีองค์ 8 สามารถทำงานร่วมกันทำนายภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 88.2 รองลงมาคือ สัมมาอาชีวะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ สัมมาทวิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา คือ การเจรจาขอตามลำดับ เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรควรมีช่องทางการสื่อสารที่ประชาชนสามารถเข้าถึงการให้บริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง และการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย ควรใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพตามมาตรฐานองค์การในยุค 4.0 นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ ควรมีการศึกษาวิจัยหลักธรรมในพุทธศาสนา ประเด็นด้านอื่น ๆ เช่น สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้นที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของจังหวัดบุรีรัมย์ รวมทั้งพื้นที่เทศบาลอื่น ๆ

References

- จุลศักดิ์ ชาญณรงค์. (2557). ภาวะผู้นำตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาของสมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดอนลาร์ เสนา. (2560). “การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพปริยัติเมธี. ผศ.ดร.. (2553). “ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย”. *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2539). *คำสอนเป็นกลาง ปฏิบัติสายกลาง ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.kscity.go.th/data3.php?content_id=10 [28 ตุลาคม 2564].
- สุรชนี เคนสุโพธิ์. (2556). “รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของนักบริหารงานเทศบาล”. *ดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์มนุษย*. บัณฑิตวิทยาลัย : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis. Third edition.* (New York: Harper and. Row Publication.